

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII

Anexă la Ordinul MECC
nr. 1046 din 21 august 2019

**REPERE METODOLOGICE
PRIVIND ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL
LA DISCIPLINA ȘCOLARĂ
EDUCAȚIE MUZICALĂ
ÎN ANUL DE STUDII 2019-2020**

Chișinău, 2019

ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL

LA DISCIPLINA ȘCOLARĂ

EDUCAȚIE MUZICALĂ

ÎN ANUL DE STUDII 2019-2020

Organizarea procesului educațional pentru anul de studii 2019-2020, în învățământul primar și gimnazial la disciplina *Educație muzicală* este reglementată de:

- *Planul-cadru* (aprobat prin ordinul MECC nr. 321 din 29 martie 2019),
- *Curriculumul Național* pentru învățământ primar (aprobat prin ordinul MECC nr.1124 din 20 iulie 2018),
- *Curriculum* la disciplina *Educație muzicală* (aprobat prin ordinul MECC nr. 906 din 17 iulie 2019).

Disciplina se va organiza cu 1 oră/ săptămână în clasele I-VIII.

Obiective generale pentru anul de studii 2019-2020:

- Implementarea prevederilor Curriculumului Național pentru învățământul primar și gimnazial.
- Utilizarea eficientă a suportului didactic recomandat pentru organizarea și desfășurarea cu succes a procesului educațional la *educație muzicală* pentru treptele primară și gimnazială de școlaritate.
- Promovarea abordărilor curriculare transdisciplinare: activități transdisciplinare încadrate într-o zi (7 zile pe an) și încadrate într-o lecție, inclusiv proiecte STEAM.
- Asigurarea continuității în implementarea evaluării criteriale prin descriptori (ECD) în învățământul primar și gimnazial prin listarea produselor școlare evaluabile în fiecare unitate de învățare.

Cadru normativ de organizare a procesului educațional

- Codul Educației al Republicii Moldova. Chișinău, 2014, nr. 152 din 17.07.2014. Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 319-324, art. nr. 634 din 24.10.2014.
- Cadrul de referință al Curriculumului Național (aprobat prin ordinul MECC nr. 432 din 29 mai 2017);
- Curriculumul școlar pentru disciplina *Educația muzicală*, clasele a I- a - a IV-a (aprobat prin ordinul MECC nr. 1124 din 20 iulie 2018);
- Curriculumul Național. Învățământul primar (aprobat prin ordinul MECC nr. 1124 din 20 iulie 2018);
- Curriculum la disciplina *Educație muzicală* (aprobat prin ordinul MECC nr. 906 din 17 iulie 2019);
- Educație muzicală, ghiduri de implementare a curriculumului național (2019);
- Standardele de eficiență a învățării (2012);
- Regulamentul-tip de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II (ordinul ME nr. 235 din 25 martie 2016);
- Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori în clasele (I-IV) și gimnaziale, clasa a V-a;
- Metodologia privind implementarea Evaluării criteriale prin descriptori, clasa a V-a, 2018;
- *Instrucțiunea privind managementul temelor pentru acasă, în învățământul primar, gimnazial și liceal* (ordinul MECC nr.1249 din 22 august 2018);
- *Ghidul de implementare a curriculumului pentru învățământul primar* la disciplina Educație muzicală (2018);

- *Ghidul de implementare a curriculumului pentru învățământul gimnazial* la disciplina Educație muzicală (2019).

Scopul și funcțiile educației muzicale în instituțiile de învățământ general

Ca disciplină de învățământ general, *Educația muzicală* are drept scop dezvoltarea culturii muzicale ca parte componentă a culturii spirituale.

Educația muzicală îndeplinește mai multe funcții, cele mai importante fiind: 1. *funcția cognitivă* – constă în faptul că muzica este un mijloc specific de a comunica gândurile și ideile prin imagini artistice, cu un puternic caracter emoțional; 2. *funcția social-educativă* – demonstrată prin faptul că dezvoltă convingeri și oferă modele de urmat adresându-se tuturor copiilor; 3. *funcția estetică* – derivă din capacitatea de a cultiva gustul estetic și de a contribui la îmbogățirea vieții lor spirituale, aducându-le bucurie și satisfacție.

La lecțiile de educație muzicală pot fi dezvoltate direct și indirect competențele din sistemul de competențe-cheie pentru învățarea pe parcursul întregii vieți, contribuind la împlinirea și dezvoltarea personală, incluziune socială și inserție profesională. Muzica ca artă poate deveni mijloc de educație, care nu se limitează la domeniul estetic și poate să se extindă spre domeniile extraestetice. Prin potențialul artei muzicale, spre exemplu, pot fi formate/ atinse competențele de a învăța să înveți, competențe sociale și civice etc. Conținutul/ imaginea creației muzicale poate deveni mijloc de educație, formare, instruire etc. – cultivare a culturii personalității elevului.

Elementele de noutate în organizarea și desfășurarea procesului educațional la Educație muzicală în anul de studii 2019 – 2020

- Implementarea Curriculumului Național (ediția 2019) în clasele gimnaziale a V-a – a VIII-a;
- Reformularea competențelor specifice disciplinei *Educație muzicală* în clasele de gimnaziu;
- Introducerea unor termeni noi: *unități de competențe, produse de învățare, finalități la finele anului de învățământ*;
- Corelarea unităților de competențe cu competențele specifice și unitățile de conținut, urmărind gradualitatea, complexitatea, transferabilitate și contextualitatea competențelor;
- Includerea orelor la discreția cadrului didactic în fiecare an de studiu;
- Introducerea sistemelor sintetice de finalități educaționale pentru fiecare clasă;
- Valorificarea profilului de formare al absolventului prin prisma finalităților educaționale;
- Implementarea evaluării criteriale prin descriptorii (ECD) în toate clasele (primare și gimnaziale);
- Promovarea abordărilor curriculare transdisciplinare prin proiecte STEAM și activități transdisciplinare încadrate într-o zi (7 zile pe an) și încadrate într-o lecție;
- Respectarea Managementului temelor pentru acasă.

Tema de cercetare și aplicare

Tema de cercetare și aplicare propusă pentru anul de studii 2019 – 2020 - „*Implementarea curriculumului național la disciplina Educație muzicală în clasele gimnaziale*”. Responsabilii la disciplină din cadrul OLSDI vor solicita managerilor de instituții și șefilor Comisiilor metodice să proiecteze și să desfășoare, în mod obligatoriu, activități (seminare, traininguri, controale tematice etc.) care vor fi orientate spre creșterea calității procesului educațional la educație muzicală și spre conștientizarea valorilor culturale și valorificarea potențialului creativ al fiecărui elev. Organizarea activităților de formare și diseminare va fi orientată spre atingerea următoarelor obiective:

- Explicitarea prevederilor conceptuale care stau la baza Cadrului de referință al Curriculumului Național și a Curriculumului de bază: sistem de competențe pentru învățământul general; Curriculumului la disciplina *Educația muzicală*, clasele V-VIII;
- Identificarea tendințelor actuale în dezvoltarea învățământului general și a curriculumului educațional;
- Analiza contextului și a factorilor determinanți privind dezvoltarea Curriculumului Național;
- Aprecierea demersurilor inovative în dezvoltarea curriculumului *Educație muzicală*, clasele V-VIII;
- Proiectarea didactică eșalonată axată pe unități de învățare la disciplina *Educație muzicală*;
- Valorificarea activităților de învățare recomandate la disciplina *Educație muzicală*;
- Instrumentarea evaluării criteriale prin descriptori la disciplina *Educație muzicală*.

Totodată, în conformitate cu prevederile articolul 85 din *Regulamentul-tip de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar*, ciclul I și II, cu privire la atribuțiile *Comisiei metodice la nivelul instituției școlare*, se va urmări:

- Elaborarea unui plan de activitate în vederea valorificării temei de cercetare și aplicare (parte a *Planului de activitate al comisiei metodice*);
- Implementarea aspectelor teoretico-metodice a temei de cercetare și aplicare în cadrul orelor;
- Șeful comisiei metodice și managerul responsabil vor monitoriza asigurarea continuității procesului de implementare a curriculumului în clasele primare și gimnaziale;
- Diseminarea experiențelor avansate și a modelelor practice de punere în aplicare a temei de cercetare prin publicarea articolelor de specialitate, desfășurarea lecțiilor publice, organizarea unor seminare informativ-practice în parteneriat cu alte instituții de învățământ, inclusiv – instituții de învățământ superior și altele.

Pentru activitatea reuniunilor metodice ale profesorilor de educație muzicală se recomandă următoarele teme:

- Competențele specifice educației muzicale în învățământul gimnazial.
- Asigurarea continuității educației muzicale dintre ciclul primar și gimnazial.
- Impactul principiului modular în organizarea și implementarea curriculumului în clasele primare/ gimnaziu;
- Sistemele de unități de competențe sintetizate la finele fiecărei clase primare ca busolă în organizarea evaluării;
- Activitățile de învățare și produsele școlare specifice educației muzicale.
- Tehnologia de lucru cu manualul școlar la lecția de educație muzicală;
- Tehnologii de cunoaștere a muzicii la lecție (în cadrul activității de audiție / interpretare muzicală, / creației muzicală elementară / analiză-caracterizare a muzicii).
- Repertoriul muzical ca mijloc de cunoaștere și edificare spirituală (criterii de selectare, tehnologii didactice specifice, modalități de analiză/caracterizare etc.).
- Tehnologia elaborării proiectului didactic pentru lecția de educație muzicală.
- Metode și tehnici de aplicare a criteriilor și descriptorilor de evaluare a produselor școlare la lecția de Educație muzicală.
- Proiectarea educației muzicale în activitatea educativă extracurriculară.
- Teme pe acasă la educația muzicală.
- Intra-, inter- și transdisciplinaritatea în contexte autentice de educație muzicală.
- Abordarea transdisciplinară a curriculumului în activitatea didactică la clasă.

Sugestii privind proiectarea didactică

- În procesul de elaborare a *Proiectării de lungă durată (PLD)*, profesorul se va conduce de documentele oficiale și concepția educațională a disciplinei.
- Proiectarea didactică anuală a disciplinei se va realiza conform datelor din *Administrarea disciplinei* și ținând cont de *Repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut*.

- Axarea învățământului pe formarea de competențe nu anulează conceptul de obiectiv, ci invers, presupune valorificarea acestuia la nivelul proiectării didactice de scurtă durată, corelând acele componente ale unității de învățare, care se vizează prin lecția dată.
- Pentru fiecare unitate de învățare (temă), profesorul determină/ selectează unitățile de competență care vor fi realizate în cadrul diverselor activități muzical-didactice. Prin urmare, profesorul stabilește/ selectează pentru fiecare temă materialul muzical pentru audiție, interpretare muzicală, creație muzicală elementară.
- Elementele de structură a proiectului de lungă durată pot include compartimentele: Tema modulului, Unități de competență, Unități de conținut (pentru domeniile de activitate audiție, interpretare, creație, reflexie), Numărul de ore, Notițe privind tipul/ forma/ instrumentul de evaluare, Data, Observații.
- Pentru conținuturi noi se prevăd cel puțin 3 ore per unitate, iar pentru recapitularea temei se prevăd 1-2 ore.
- În procesul de *predare – învățare* în clasa a V-a se vor utiliza manualele școlare din clasele primare și clasa a V-a, după cum urmează: Modulul I din clasa a V-a – manualul pentru clasa I, Modulul II din clasa a V-a – manualul pentru clasa a II-a (ediție 2019) și manualul din clasa a III-a, Modulul III din clasa a V-a – manualul din clasa a III-a și a IV-a.
- În procesul de *predare – învățare* din clasele a VI-a – a VIII-a se vor utiliza manualele existente, cu posibilitatea îmbogățirii repertoriului muzical pentru interpretare/ audiții cu piese care corespund temelor curriculare, gradului de pregătire al elevilor și dețin valoare artistică.

După ce proiectul de lungă durată este aprobat ca document de lucru, profesorul are dreptul să efectueze modificări, fixate în rubrica *Observații* (în dependență de situația concretă creată în clasa de elevi). Pentru conceptualizarea proiectelor didactice profesorii vor lua în considerație recomandările propuse în *Ghidul de implementare a curriculumului de Educație muzicală (2019)*, *Ghidul învățătorului pentru clasa a 3-a la Educația muzicală. – Chișinău: Știința, 2012* (p. 4-21) și manualele de *Educație muzicală* reeditate în anii 2015, 2016, 2017.

Profesorii își vor orienta activitatea educațională spre:

- implicarea tot mai activă a elevilor în actul propriei lor instruirii, educări, deveniri prin intermediul muzicii la lecție și în activitățile extracurriculare;
- respectarea principiului modular de organizare a unităților de conținut (principiul tematismului) la lecțiile de educație muzicală;
- armonizarea domeniilor de educație muzicală (audiție, interpretare, creație, reflecție) în cadrul fiecărei ore de educație muzicală;
- realizarea contactului viu cu fenomenul muzical-artistic;
- utilizarea înregistrărilor calitative de muzică pentru audițiile muzicale.
- asigurarea accesului elevilor la valorile muzicii din perspectiva (a) palierele muzicale: muzică populară, muzică religioasă, muzică academică, muzică de divertisment; (b) muzicii naționale și muzicii universale; (c) varietății genurilor și stilurilor muzicale.

Activitatea de evaluare a rezultatelor educației muzicale

În activitatea de evaluare profesorul se va ghida de principiile evaluării rezultatelor școlare la educația muzicală [15; 18] și cerințele moderne referitoare la organizarea și desfășurarea acțiunilor evaluate, inclusiv cele stipulate în Curriculum la rubrica *Strategii de evaluare* și Metodologia ECD. Precum calea didactică de însușire a muzicii poartă amprenta specificului *artei muzicale*, tot astfel și tehnologiile de evaluare a rezultatelor școlare se vor raporta la acest specific. Experiența educației muzicale demonstrează că elevii pot studia ani în șir muzica, dar, până la urmă, rămân insensibili față de ea. Cele două niveluri de realizare a educației artistice - *informativ-teoretic* și *formativ-aplicativ* – se află într-un raport de reciprocitate, completându-se unul pe altul în sensul că instruirea nu poate înlocui în totalitate cunoașterea muzicii, ci doar asigură o mai bună receptare a ei, în timp ce contemplarea propriu-zisă valorifică virtuțile

instruirii și asigură realizarea educației muzicale. Astfel, profesorul este chemat să aleagă tehnologiile de evaluare adecvate rezultatelor școlare la disciplina de educație muzicală.

Rezultatele școlare obținute la finele procesului educațional indică/ stabilesc gradul de formare a culturii muzicale a elevilor. În acest context, raportul dintre experiența muzicală și competența muzicală devine una din exigențe în realizarea *Curriculumului de educație muzicală*. Pentru organizarea evaluării rezultatelor școlare la lecțiile de educație muzicală se recomandă implementarea metodologiei evaluării criteriale prin descriptori (care s-a implementat în clasele primare) și actualmente se va implementa în toate clasele de gimnaziu (clasa a V-a – a VIII-a).

Algoritmul organizării ECD la disciplina Educație muzicală:

1. **Se planifică probele de evaluare** în fiecare clasă pe perioada a două module consecutive, după cum urmează: nu mai puțin de 3 evaluări formative și una sumativă. În așa fel, în procesul evaluării formative pot fi apreciate produse școlare din diferite domenii (audiție, interpretare muzicală, creație muzicală elementară). Într-o jumătate de an de învățământ, pe parcursul a 15-18 ore, pe pagina catalogului din partea stângă, vor fi completate cel puțin 5 coloane, dintre care: 3 în urma evaluărilor formative, 1 ca evaluare sumativă, 1 – media evaluărilor. Rezultatele evaluării inițiale nu se vor scrie în catalog.

2. **Se stabilesc produsele școlare pentru probele de evaluare** (la alegerea cadrului didactic). Produsele școlare reprezintă rezultatele activităților de învățare care vor reprezenta domeniile de audiție, interpretare și creație muzicală elementară. Formele de evaluare vor fi individuale și de grup. Lista produselor recomandate poate fi găsită în curriculum și ghidul de implementare a curriculumului (ediția 2019).

3. **Se aplică autoevaluarea rezultatelor școlare individuală și de grup, ca evaluare de proces sau ca evaluare de produs.** Fiecare elev este în competiție cu sine însuși, elevul învață pentru a arăta cât de mult a acumulat și cât de bine stăpânește anumite deprinderi de cultură muzicală, pentru a se evidenția prin toată personalitatea sa. Probele de autoevaluare vor crea starea de bine și vor stimula interesul pentru muzică. Lucrul în caiet va include diverse modalități de autoapreciere, corelat cu prevederile curriculare. Unele din cele mai adecvate criterii pot fi: re-trăirea emoțională, participativitatea și atitudinea pozitivă. Se recomandă aplicarea sistematică a formei de autoevaluare și evaluare reciprocă.

4. **Se evaluează produsele școlare în baza unor criterii de apreciere.** Cadrul didactic stabilește care și câte criterii de evaluare va utiliza în proba de evaluare, informând elevii despre aceasta. Criteriile de evaluare reprezintă obiectivele operaționale ale demersului lecției și exprimă gradul de formare a elementelor culturii muzicale a elevului. Criterii de evaluare sunt valide și pentru evaluarea de proces (la fiecare lecție).

5. **Se apreciază rezultatele probelor de evaluare cu ajutorul descriptorilor de performanță.** Cadrul didactic alege descriptorii (din lista propusă la fiecare produs școlar) potriviți pentru a explica și argumenta elevului de ce este evaluat cu unul din calificative: *foarte bine, bine, suficient*. Rezultatele la fiecare probă se notează prin calificative.

6. **Se introduc rezultatele probelor de evaluare în registrul clasei.** Totodată, rezultatele tuturor probelor aplicate la clasă pot fi introduse într-un tabel de sinteză (la discreția profesorului). Rezultatul evaluării formative poate fi adunat pe parcursul a două-trei lecții consecutive.

7. **Se monitorizează progresul elevilor** la fiecare lecție, de elevi în caietul de clasă, de cadrul didactic în registrul asociativ al clasei (la necesitate). Nu se va exclude completarea catalogului, conform prevederilor instrucțiunii la următoarele compartimente: evidența frecvenței și evidența unitățile de conținut predate.

Sugestii privind suportul didactic recomandat

Pentru realizarea prevederilor curriculumului Național la disciplina educație muzicală în învățământul primar și gimnazial se recomandă spre utilizare următoarele manuale și ghiduri corespunzătoare manualelor:

Clasa	Denumirea manualului, ghidului, crestomației de note, alte surse bibliografice și materiale	Anul ediției
I	1. Корой Е., Стынгэ А.. <i>Музыка. I Клас. Нотная Хрестоматия.</i> Кишинэу: Картиер	1999
	2. Morari M., Gagim I., <i>Educație muzicală. Manual pentru clasa I.</i> Chișinău: Știința	2014
	3. Morari M., Gagim I., <i>Educație muzicală. Ghidul profesorului.</i> Chișinău: Știința	2014
II	1. Morari, M., Borș, A., Coroi, E. <i>Educație muzicală. Clasa a II-a (manual).</i> – Chișinău: Știința.	2019
	2. Морарь, М., Борш, А., Корой, Е. <i>Музыкальное воспитание. Учебник для 2 класса.</i> – Кишинев: Știința.	2019
	3. Morari, M., Borș, A. <i>Educație muzicală. Clasa a II-a. Ghidul învățătorului.</i> – Chișinău: Știința.	2015
	4. Морарь, М., Борш, А., <i>Музыкальное воспитание. Пособие для учителя.</i> – Кишинев: Știința.	2011
III	1. Морарь, М., Борш, А., <i>Educație muzicală. Clasa a III-a (manual).</i> – Chișinău: Știința.	2016
	2. Морарь, М., Борш, А., Корой, Е. <i>Музыкальное воспитание. Учебник для 3-го класса.</i> - Кишинев: Știința.	2016
	3. Morari, M., Borș, A. <i>Educație muzicală. Clasa a III-a. Ghidul învățătorului.</i> – Chișinău: Știința.	2012
	4. Морарь, М., Борш, А., <i>Музыкальное воспитание: 3 класс. Пособие для учителя.</i> – Кишинев: Știința.	2012
IV	1. Croitoru, S., Gagim, I. <i>Educație muzicală. Clasa a IV-a (manual).</i> – Chișinău: Știința.	2017
	2. Борш, А., Кройтору, С., Корой, Е. <i>Музыкальное воспитание. 4 класс.</i> Кишинев: Știința.	2017
V	1. Borș, A., Coroi, E. <i>Educație muzicală. Clasa a V-a (manual).</i> – Chișinău: Știința	2016
	2. Borș, A., Coroi, E., Stângă, A. <i>Educație muzicală. Clasa a V-a. Ghidul profesorului.</i> Ed. Știința A. Борш, Е. Корой. <i>Музыкальное воспитание 5 класс.</i> – Chișinău: Știința	2010
	3. А. Борш, Е. Корой, <i>Музыкальное воспитание. Учебник для 5 класса.</i> Ed. Știința	2016
	4. А. Борш, Е. Корой, А. Стынгэ. <i>Музыкальное воспитание 5 класс. Пособие для учителя.</i> Ed. Știința	2010
VI	1. Borș, A., Coroi, E. <i>Educație muzicală. Clasa a VI-a (manual).</i> Ed. Știința	2017
	2. Borș, A., Coroi, E., Stângă, A. <i>Educație muzicală. Ghidul profesorului. Clasa a VI-a.</i> Ed. Știința	2011
	3. Борш, А., Корой, Е. <i>Музыкальное воспитание. Учебник для 6 класса.</i> Ed. Știința	2017
	4. Борш, А., Корой, Е., Стынгэ, А. <i>Музыкальное воспитание. Пособие для учителя.</i> Ed. Știința	2011
VII-VIII	1. Gagim, I., Borș, A., Морарь, М., Coroi, E. <i>Educație muzicală, manual pentru clasa a VII-a - a VIII-a,</i> Ed. Știința	2012
	2. Gagim, I., Borș, A., Coroi, E., Stângă, A. <i>Educație muzicală, cl. a VII-a - a VIII-a, Ghidul profesorului.</i> Ed. Știința	2007
	3. Гажим, И. Борш, А., Морарь, М., Корой, Е. <i>Музыкальное воспитание. Учебник для 7-8 класса.</i> Ed. Știința	2012
	4. Гажим, И., Борш, А., Корой, Е., Стынгэ А. <i>Музыкальное воспитание 7-8 класс. Пособие для учителя.</i> Ed. Știința	2007

Bibliografie selectivă

1. Bularga T., *Psihopedagogia interesului pentru muzică*. Chișinău, 2008.
2. Coroi E., Bejenaru S. *Educația muzicală. Crestomație pentru învățământul preșcolar*. Chișinău: Univers pedagogic, 2004.
3. Cosumov, M., Gagim, I. *Educația muzicală permanentă*. Studiu monografic. Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Chișinău: Pontos, 2016.
4. Cotovițaia D., Morari M. *Standarde de eficiență a învățării la Educația muzicală*. În: Standarde de eficiență a învățării/Ministerul Educației al RM. Chișinău: Lyceum, 2012. - p.2019-227
5. Crișciuc, V., Gagim I. *Teoria și metodologia predării cunoștințelor muzicale*. Studiu monografic. Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Chișinău: Pontos, 2016.
6. *Curriculum Național la disciplina Educație muzicală*. Clasele V- VIII, MECC, Chișinău, 2019.
7. *Educație artistică în preșcolaritate: Ghid teoretico-metodologic*. /M. Morari, V. Pâslaru, L. Alekseeva [et al.]; coord.: Marina Morari, Vladimir Pâslaru; Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Chișinău: Pontos, 2016.
8. Gagim I., Cosumov M., *Tehnologii de elaborare a temelor pe acasă la educația muzicală*. Ghid pentru profesori și studenți. –Bălți: Presa universitară bălțeană, 2015.
9. Gagim, I., *Ce este muzica și cum s-o înțelegem*. Chișinău, 2019.
10. Gagim, I., *Dicționar de muzică*. Chișinău: Știința, 2008.
11. Gagim, I., *Dimensiunea psihologică a muzicii*. Iași: Timpul, 2003.
12. Gagim, I., *Știința și arta educației muzicale*. Chișinău: ARC, 1996.
13. Morari M. *Educație muzicală: Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Aprobă la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018). – MECC, Chișinău, 2018.
14. Morari M. *Evaluarea criterială prin descriptori la disciplina Educație muzicală*. În: Curriculum școlar: provocări și oportunități de dezvoltare. Materialele conferinței științifice internaționale, 7-8 decembrie 2018, Chișinău / coord. șt.: Lilia Pogolșa, Nicolae Bucun; col. de red.: Nelu Vicol [et al.]. – Chișinău: Lyceum, 2018.
15. Morari M. *Valorile educației artistice din perspectiva modernizării învățământului general*. În: Dimensiuni ale educației artistice. Vol. IX. Coord. E.M. Pașca. Universitatea de Arte „George Enescu” Iași. - Iași: Editura Artes, 2013, p.7-20
16. Morari M., *Ghid de implementare a curriculumului național la disciplina Educație muzicală, clasele a V-a – a VIII-a*, Chișinău, MECC, 2019.
17. Morari, M. *Criterii de evaluare a rezultatelor educației muzicale*. În: Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale. Materialele Conferinței Științifice Internaționale, 9-10 noiembrie 2017, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău, 2017. pp. 186-189
18. Morari, M. *Reflexiunea artistică ca element al culturii muzicale a elevilor*. În: Didactica Pro// Revistă de teorie și practică educațională. Nr/ 1 (83), februarie 2014. – Chișinău: Centrul Educațional Pro Didactica, 2014. P. 15-19
19. Morari, M., *Dicționar de forme și genuri muzicale*. Chișinău: Epigraf, 1998.
20. Morari, M., *Elemente de limbaj muzical*. Bălți: Presa universitară bălțeană, 2008.
21. Morari, M., *Metode de evaluare la Educația muzicală*, Univers pedagogic, № 4. Chișinău, 2004, pag. 52 -59
22. Vacarciuc M., *Dezvoltarea spirituală a micului școlar prim muzică și cânt*. Chișinău, 2002.
23. Vacarciuc M., *Didactica educației muzicale*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2015.

Marina MORARI, doctor în științe pedagogice,
conf. universitar, US „A. Russo” din Bălți